

یک کودکستان و مرکز پیش‌دبستانی موفق چه ویژگی‌هایی دارد؟

آشنایی با واحدهای موفق پیش‌دبستانی براساس الگوی لاوری

دکتر مرتضی مجدفر

اشاره

در صفحه‌ی «پای‌صحبیت پدران» این شماره، پرسشی را پاسخ داده‌ایم که علاوه بر پدران، مادران نیز به نوعی در صدد دریافت پاسخ آن هستند. هم‌چنین چگونگی رسیدن به پاسخ این پرسش، دغدغه‌ی اصلی بسیاری از مدیران مراکز پیش‌دبستانی و مسئولان آموزش و پرورش و نیز سایر نهادهایی است که به نوعی بر مراکز پیش‌دبستانی مدیریت می‌کنند. امید است این مطلب برای مخاطبان محترم مجله مفید باشد.

گشایش با پنج سخن

● حمیدرضا رضایی، کارمند است. دومین فرزند او امسال به سنی رسیده است که او و همسرش درصددند حتماً او را در کودکستان خوبی ثبت‌نام کنند. آقای رضایی می‌گوید: «کودکستان خوب؟ راستی کودکستان خوب چه ویژگی‌هایی دارد؟ سال قبل یک آگهی دیدم که بسیار جالب بود. آمادگی فلان، سه‌زبانه؛ با انواع و اقسام کلاس‌هایی که نمی‌توانستم تصور کنم همه‌ی آن‌ها بتوانند برای کودک چهار پنج ساله جذابیتی داشته باشند؛ مثل تکواندو، ژیمناستیک، آموزش موسیقی ارف، قصه‌گویی، زبان انگلیسی، استخر توپ و... شهریه‌اش را که پرسیدم، مو بر تنم راست شد. از شهریه‌ی رشته‌های پزشکی و هنری دانشگاه آزاد گران‌تر بود. راستی من از کجا می‌توانم مطمئن شوم که فرزندم را کجا ثبت‌نام کنم تا بهتر باشد؟ آیا مبلغ شهریه و نبلینات می‌تواند ملاک خوبی باشد؟»

● یاشار محمودی، دوره‌ی دکترای خود در رشته‌ی میکروبیولوژی را تازه تمام کرده و به

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رساله علمی انسانی

تازگی همراه با همسرش از خارج از کشور به ایران بازگشته‌اند. آن‌ها پنج سال پیش ازدواج کردند و فرزندشان در خارج از کشور متولد شد. بنابراین، قدری در تکلم فارسی مشکل دارد. آقای دکتر محمودی می‌گوید: «امسال می‌خواهیم سهند را بفرستیم کودکانستان. از چند جا پرس‌وجو کرده‌ام. همه‌اش می‌گویند در واحد پیش‌دبستانی ما روان‌شناس حضور دارد و بچه‌ها توسط یزشک، به‌طور رایگان ویزیت می‌شوند. برای والدین کلاس‌های آموزشی گذاشته می‌شود و از این حرف‌ها، ولی واقعتش این است که ما دنبال کودکانستانی می‌گردیم که برنامه‌های جامع زبان‌آموزی داشته باشد. شما می‌توانید در این زمینه یک واحد پیش‌دبستانی موفق به ما معرفی کنید؟»

● خانم محبوبه امیری به همراه همسرش مصطفی فراستی هم دنبال یک واحد پیش‌دبستانی مناسب برای دختر خود هستند. آن‌ها هر دو معلم‌اند. آقای فراستی می‌گوید: «من علوم تربیتی خوانده‌ام و کم و بیش چیزهایی بلدم. تا به حال با همسرم که خوشبختانه او هم از افراد آگاه در تربیت بچه‌هاست، به چندین و چند واحد پیش‌دبستانی سر زده‌ایم، ولی واحد بی‌عیب و نقصی را پیدا نکرده‌ایم. به‌نظر ما برنامه‌هایی که در این واحدها اجرا می‌شوند، نباید برای همه یکسان و بدون تغییر باشند. داشتن برنامه‌ی مشترک، البته کاری اجتناب‌ناپذیر است، اما لازم است طی روز زمانی فراهم شود که کودک ما بتواند فعالیت مورد علاقه‌ی خود را انتخاب کند. به ما کمک می‌کنید یک مرکز پیش‌دبستانی مناسب برای فرزندمان پیدا کنیم؟»

● خانم راضیه علی‌محمدی خانه‌دار است و همسر او در بازار به شغل فروش عمده‌ی لباس اشتغال دارد. آن‌ها به دلیل اهمیتی که برای تربیت فرزند قائل‌اند، از دو سالگی فرزندشان خود رابه مهدکودک و سپس به کودکانستان می‌فرستند. ولی خانم علی‌محمدی، از کودکانستان آخرین فرزند خود راضی نیست. او می‌گوید: «صبح‌ها که تلویزیون برنامه‌ی کودک یا خردسالان دارد، کار بچه‌های ما دیدن تلویزیون است. اگر می‌خواستیم بچه‌ام تلویزیون ببیند که او را در منزل نگه می‌داشتیم، من می‌خواهم فرزندمان اجتماعی بار بیاید، توانایی حل مسئله داشته باشد، از بودن در کنار هم‌سن و سال‌های خود لذت ببرد و با خاطره‌هایی خوب و به یاد ماندنی، برای شروع دوره‌ی ابتدایی آماده شود. شما کودکانستان استانداردی را می‌شناسید تا ما آمادگی فرزندمان را عوض کنیم؟»

● آقای نامداری، مهندس شیمی در یکی از کارخانه‌های داروسازی است و همسر او در یکی از دبیرستان‌ها شیمی درس می‌دهد. آن‌ها دو دختر دوقلو دارند. دخترها به قول معروف الان از آب و گل درآمدند و مادرشان، پس از چند سال که مرخصی تمام‌وقت و نیمه‌وقت گرفت، امسال به‌طور کامل تدریس می‌کند. آن‌ها فرزندانشان را در کودکانستانی نزدیک محل کار مادر ثبت‌نام کرده‌اند. آقای نامداری می‌گوید: «پشیمان هستیم. به بچه‌ها حروف الفبا و نوشتن اعداد از ۱ تا ۱۰ را آموزش می‌دهند. علاوه بر این، آن‌قدر ساختمان کودکانستان کوچک است که بچه‌ها محلی برای بازی ندارند و همه‌ی حضور آن‌ها در کودکانستان، داخل کلاس‌ها و پشت میز و با مداد و کاغذ می‌گذرد. امسال حتماً باید با پرس‌وجو آن‌ها را به کودکانستان جدیدی ببریم. به‌نظر شما پدران و مادران، ویژگی‌های یک کودکانستان خوب را از کجا می‌توانند به‌دست بیاورند؟»

پنج موقعیتی که تصویر کردیم، اگرچه دیده‌ها و شنیده‌های آن‌ها اندکی تغییر یافته‌اند، ولی همگی واقعی‌اند. پرسش این پدران و مادران، سؤال بسیاری از اولیا هنگام قرار گرفتن در موقعیت تصمیم‌گیری برای انتخاب مهدکودک، کودکانستان و... است. در این نوشته کوشش شده است، الگویی ارائه شود که پدران و مادران با اندکی وقت‌گذاری و تطبیق شاخص‌های ۱۱ گانه‌ی مطرح شده، مراکز پیش‌دبستانی مد نظر خود را سبک - سنگین کنند. همچنین،

مدیران واحدهای پیش‌دبستانی دایر و یا کسانی که در صدد راه‌اندازی مهدکودک یا کودکانستان هستند، می‌توانند با مراجعه به این شاخص‌ها، در استانداردهای و یا بهتر است بگوییم در موفق‌سازی مراکز تحت اداره‌ی خود بکوشند.

چند نکته قبل از ارائه‌ی الگوی کودکانستان‌ها و مراکز پیش‌دبستانی موفق

۱. درست است که در ارائه‌ی الگو باید همه‌ی جزئیات به درستی مورد توجه قرار گیرند، ولی هنوز به‌دلیل عملیاتی نشدن کامل مصوبه‌ی شورای عالی آموزش و پرورش در مورد اصول و چارچوب برنامه و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی دوره‌ی پیش‌دبستان، امکان آن که همه‌ی سازوکارهای اداری - سازمانی واحدهای پیش‌دبستانی از جمله بودجه، ساختار سازمانی، چگونگی ثبت‌نام، گزینش و نگهداری مربیان و نیز تمام مسائل مرتبط با مراکز پیش‌دبستانی استاندارد (موفق) و بازتاب‌ها و کنش - واکنش‌های اجتماعی - محیطی تأسیس و راه‌اندازی این مراکز و چگونگی اداره‌ی آن‌ها را تبیین کنیم، مهیا نخواهد بود.

۲. در عبارت کودکانستان یا مرکز پیش‌دبستانی استاندارد، اصطلاح «استاندارد» مقوله‌ی قراردادی و توافقی است. معمولاً در مباحث مرتبط با آموزش و پرورش توصیه می‌شود، از به‌کار بردن این اصطلاح خودداری و به‌جای آن از عباراتی چون «واحد پیش‌دبستانی موفق» یا «کودکستان پیشرو» استفاده می‌شود. چرا که از کلمه‌ی استاندارد، به شکل نام‌محوسی، عدد و رقم، رنگ و بوی محاسبات مستفاد می‌شود.

۳. در مبحث کودکانستان‌های موفق، چون به‌طور مرتب دو واژه‌ی شاخص و استاندارد را به‌کار می‌بریم، بهتر است تعریفی از آن‌ها ارائه دهیم:

✓ شاخص: نمودی از عمل یا کارکرد فرد یا سازمان؛ مانند شاخص رفتار سالم کودک در یک واحد پیش‌دبستانی.

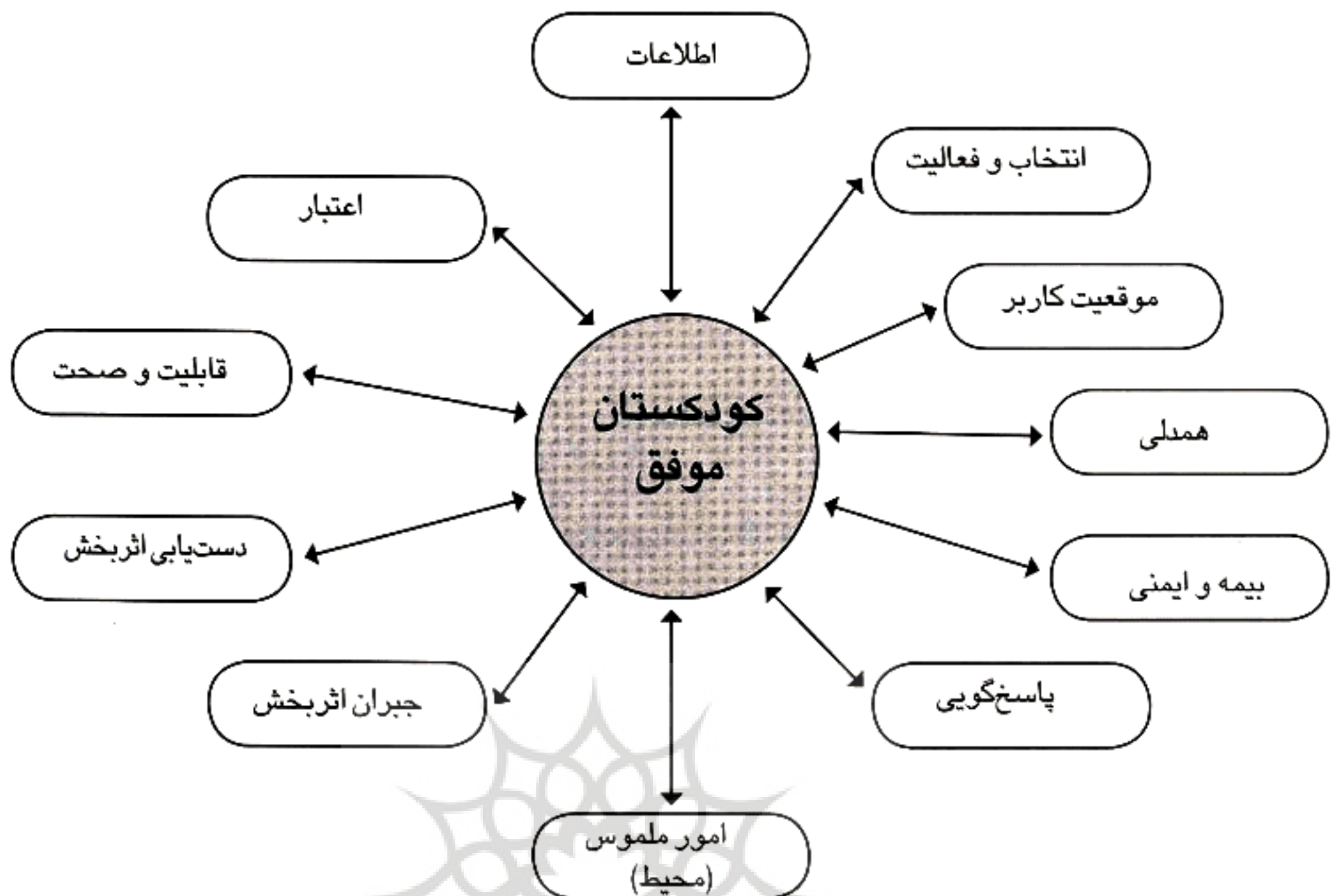
✓ استاندارد: مجموعه‌ای از معیارهای مورد توافق و عینی که براساس آن‌ها می‌توان درباره‌ی شاخص‌ها داوری کرد؛ مانند استاندارد قضاوت درباره‌ی علاقه‌مند شدن بچه‌ها به بازی‌های گروهی، یا استاندارد فضای آموزشی مطلوب برای محوطه‌ی بازی بچه‌ها در هر کودکانستان.

الگوی لاوری

الگویی که لاوری^۱ برای واحدهای آموزشی استاندارد ارائه داده است، یازده عنصر دارد که برای هر عنصر شاخص‌هایی در نظر گرفته شده‌اند. اگرچه الگوی لاوری در ایالات متحده‌ی آمریکا ارائه شده است، ولی آشنایی با عناصر آن می‌تواند در مطالعات تطبیقی و نیز استانداردهای واحدهای پیش‌دبستانی مؤثر باشد. مدیر و کارکنان کودکانستان‌ها و مراکز پیش‌دبستانی می‌توانند، براساس عناصر و شاخص‌های ارائه شده، نسبت به ارزش‌یابی استاندارد بودن آموزشگاه اقدام کنند. ارزش‌یابان بیرونی مانند مسئولان فرادست، ناظران و بازرسان هم می‌توانند با توجه به الگوی معرفی شده، به‌منظور داوری درباره‌ی کودکانستان اقدام کنند.

هم‌چنین اولیای کودکان (از جمله کودکانی که از آن‌ها در سرآغاز این مطلب سخن گفتیم) می‌توانند با محک زدن واحد پیش‌دبستانی فرزند خود با این شاخص‌ها، از استاندارد یا مناسب بودن آن‌ها اطمینان حاصل کنند.

در نگاهی کلی، الگوی پیشنهادی لاوری برای واحدهای پیش‌دبستانی موفق (پیشرو)، به این صورت است:

در صورت اختلاف، هیچ چیز، حسی و کدخدانمشی حل و فصل نمی‌شود و ملاک، توافق صریح، مکتوب و دو طرفه است.

⊙ پایش یا بازیابی درونی و بیرونی و ارزش‌یابی از خدمات کودکستان، به‌طور مستمر صورت می‌پذیرد.

⊙ اولیای مدرسه (مدیران، کارکنان و اولیای کودکان) می‌کوشند، از طریق برقراری ارتباط با سایر کودکستان‌ها یا مؤسسات آموزشی، بر کیفیت خدمات بیفزایند.^۲

⊙ روش روشن و خاصی برای دریافت شکایات (از کودکان، اولیا و کارکنان) در نظر گرفته شده است.

⊙ میزان رضایت کودکان، والدین و دیگران، به‌طور منظم مورد توجه قرار می‌گیرد.

⊙ رهنمودهایی برای پاسخ‌دهی به پرسش‌ها و بررسی پیشنهادها وجود دارد.

□ **قابلیت و صحت: دانش، توانایی و مهارت کارکنان مدرسه برای ارائه‌ی خدمات مناسب را گویند.**

⊙ کارکنان کودکستان برای تعیین نیازهای آموزشی و پرورشی خودشان و کودکستان، به‌طور منظم ارزش‌یابی^۲ می‌شوند.

⊙ مدیر کودکستان، عملکرد کارکنان را با استفاده از نمونه‌های معرف^۳ از عملکردهای آنان مورد پایش قرار می‌دهد.

⊙ پدران و مادران، ناظران و بازرسان، به منظور اطمینان از صحت عرضه‌ی خدمات مناسب، کارکنان را ارزش‌یابی می‌کنند. هم‌چنین روش‌های ساده‌ای برای دریافت نظر کودکان درباره‌ی کارکنان وجود دارد.

⊙ هدف‌های کلی و روش‌های عملکرد کودکستان، به‌طور مرتب به کارکنان معرفی می‌شوند.

⊙ کارکنان به سهولت، نسخه‌هایی از سندهای مربوط به شیوه‌ی عمل

حال توضیح هر یک از یازده عنصر الگو را در پی می‌آوریم.

□ **اطلاعات:** منظور اطلاعاتی است که کودکستان درباره‌ی امکانات و نوع خدمات خود ارائه می‌دهد.

⊙ کودکان و اولیای آن‌ها با تاریخچه، ساختار و هدف‌های کلی کودکستان آشنا هستند.

⊙ اطلاعات، بنا به درخواست و نیاز اشخاص ارائه می‌شوند.

⊙ کودکستان ارتباط و تماس ادواری و منظمی با کودکان و والدین آن‌ها، خواه کلامی (از طریق گفت‌وگوی حضوری، نشست‌های کوتاه‌مدت و...) و خواه نوشتاری (بروشور، نشریه‌ی کودکستان، تراکت‌های اطلاع‌رسانی و...) دارد.

⊙ سازوکاری برای معرفی روند نهایی فعالیت‌های کودکستان طی یک دوره‌ی کاری وجود دارد (از طریق: انتشار جزوه‌ی فعالیت‌های سالیانه‌ی کودکستان، وب‌سایت یا وبلاگ کودکستان یا...).

⊙ همه‌ی کارکنان از روش‌ها، ساختار سازمانی و شیوه‌ی رفتار و طرح‌های عملی بهبود کیفیت کودکستان آگاه هستند.

⊙ اطلاعات، به زبان روشن و مناسب عرضه می‌شوند.

⊙ اطلاعات به شیوه‌های گوناگون عرضه می‌شوند.

⊙ اطلاعات برای اثربخشی بیشتر سنجیده می‌شوند.

□ **اعتبار:** در این‌جا منظور عرضه‌ی خدمات مورد توافق (بین کودکستان با کارکنان، کودکستان با اولیا، کودکستان با کودکان و...) در زمان مقرر است.

⊙ یک مجموعه روش منظم برای تضمین ثبات در ارائه‌ی خدمات وجود دارد؛ مانند سنجش‌های دورهای، گزارش‌دهی، بهداشت و ایمنی، شیوه‌ی رفتار و...

⊙ توافق صریح و مکتوبی بین والدین، کودکان و کودکستان وجود دارد و

مناسب هر یک از هدف‌ها و فعالیت‌های کودکان را دریافت می‌دارند.

- ⊙ همه‌ی کارکنان فرصت یادگیری به‌دست می‌آورند.
- ⊙ یک ناظر متخصص (مربی راهنما، راهنمای تعلیماتی، متخصص موضوع و روش و...) همه‌ی کارکنان را هدایت می‌کند.

□ **دست‌یابی اثربخش:** منظور دست‌یابی کودکان، والدین یا کارکنان به اطلاعات یا گرفتن پاسخ سؤال‌ها یا درخواست‌های مورد نیاز است.

- ⊙ کودکان، نظام دریافت پیشنهاد و انتقاد دارد.
- ⊙ کودکان، راهنمایی دارد که نوع خدمات، نحوه‌ی پایش (کنترل) و ارزش‌یابی آنان را توصیف می‌کند.
- ⊙ همه‌ی کارکنان کودکان، به‌منظور استقبال از پیشنهادهای و انتقادهای کودکان و والدین آن‌ها، نگاه مثبت و رفتار ترغیبی دارند.
- ⊙ به‌طور مؤکد، از دادن صفات خاص به کودکان مشکل‌دار جلوگیری می‌شود.
- ⊙ در کودکان، حتی با یک یادداشت کوتاه کارکنان، پدران و مادران یا خواسته‌ی کودکان، امکان برگزاری نشست حضوری وجود دارد.
- ⊙ در کودکان، مکان خاصی برای گفت‌وگوی محرمانه وجود دارد (با

کارکنان، اولیا و یا حتی کودکان).

- ⊙ متناسب با عملکرد و فعالیت‌های کودکان، نشانی‌های پستی و اینترنتی و شماره تلفن‌های کودکان، کارکنان، پدران و مادران، ناظران و نیز سازمان‌های مرتبط، در دفتر موجود است.
- ⊙ از ارتباط تلفنی والدین، کودکان و دیگران استقبال می‌شود.

□ **جبران اثربخش:** جبران اثربخش بر این نکته تأکید دارد که اگر

- خطایی رخ دهد یا والدین (و کودکان) خدمات ناقصی از کارکنان کودکان دریافت دارند، امکان جبران خطا و کاستی وجود دارد.
- ⊙ کودکان دارای نظام دریافت شکایات (بدون وجود ترس و دلهره) است.
- ⊙ کودکان راهنمای خاص ارائه‌ی خدمات، پایش و بازبینی نحوه‌ی ارائه‌ی خدمات و شیوه‌ی ارزش‌یابی آن را دارد.
- ⊙ والدین (و نیز کودکان) از سوی مدیر کودکان، به بیان دشواری‌های خاصی که با کارکنان و مربیان دارند، تشویق می‌شوند.
- ⊙ بین کودکان و والدین درباره‌ی نوع خدمات و کیفیت آن‌ها توافق رسمی وجود دارد.

□ **امور ملموس:** منظور؛ نمود عینی یا فیزیکی خدمات است؛ مانند

- فضاهای آموزشی و پرورشی، تجهیزات و اسباب‌بازی‌ها و...
- ⊙ تعریف فضاهای مورد استفاده برای ارائه‌ی آموزش و انجام سایر فعالیت‌های تکمیلی (اعم از بازی، استراحت و...) با مقاصد و هدف‌های کودکان متناسب است.
- ⊙ استفاده از منابع و تجهیزات با مقاصد و هدف‌های کودکان متناسب است.
- ⊙ همه‌ی کارکنان در مورد اهمیت مسائل ارائه‌ی خدمات، توجیه شده‌اند.
- ⊙ ارزش‌یابان خارج از کودکان، به‌طور منظم، فضای آموزشی و تجهیزات را از ابعاد گوناگون ارزش‌یابی می‌کنند.
- ⊙ طرحی برای تأمین و جایگزینی تجهیزات کودکان به‌طور منظم تدارک دیده شده است.

□ **پاسخ‌گویی:** منظور از این عنصر، علاقه و توانایی کارکنان کودکان

- برای تدارک خدمات به‌صورت معقول و خلاقانه است.
- ⊙ بین کارکنان کودکان، به‌منظور برقراری ارتباط با کودکان (و نیز اولیای آن‌ها)، یک شیوه‌ی رفتاری معمول و مورد توافق وجود دارد.
- ⊙ هر کدام از کودکان، راهنمای خاصی از میان کارکنان کودکان دارد که به او نیز معرفی شده است. فرد مورد نظر در بیشتر اوقات برای کودک (و والدین او) قابل دسترسی است.
- ⊙ در کودکان، زمان مشخصی برای پاسخ‌گویی به پرسش‌های کودکان و برقراری ارتباط با آن‌ها در نظر گرفته می‌شود.
- ⊙ کارکنان برای در میان گذاشتن مسائل با کودکان، فرصت منظمی در اختیار دارند.

□ **بیمه و ایمنی:** مراد از بیمه و ایمنی، بر حذر بودن از خطر و آسیب‌ها

- و داشتن بیمه است. افزون بر این، «حق محفوظ ماندن رازها» هم یکی از نکات مهم در بخش بیمه و ایمنی است.
- ⊙ در کودکان، روش ویژه‌ای برای حفظ بهداشت، سلامت و ایمنی وجود دارد.

○ فضاها و تجهیزات با مقاصد و فعالیت‌ها متناسب‌اند و کودکان در ارتباط با فضاها و تجهیزات از هر خطری ایمن هستند.

○ کودک اطمینان دارد که کارکنان کودکستان ایمنی و سلامت‌ش را در اولویت قرار می‌دهند.

○ کودکان در برابر سطح معقولی از خطرپذیری در فعالیت‌ها قرار دارند.^۵

○ سطح خاصی از «حق محفوظ ماندن رازها» بین کودکان (و خانواده‌های آنها) و کارکنان کودکستان مورد توافق قرار گرفته است.

○ اسناد و مواد رایانه‌ای ویژه، برای کارکنان خاصی در کودکستان قابل دسترسی است.

○ خانواده‌های کودکان مجاز به دیدن و بررسی اطلاعاتی هستند که درباره‌ی آنها و کودکانشان تدارک و ضبط شده است.

□ **همدلی:** منظور از همدلی، سطح خاصی از اقدامات مربوط به گوش دادن و شرح مسائل یکایک کودکان است.

○ کارکنان برای انجام اقدامات خاص درباره‌ی کودکی که راهنمایی او را به‌عهده گرفته‌اند، ترغیب می‌شوند.

○ در آموزش کارکنان کودکستان، بر دانش و مهارت درک نیاز و موقعیت کودکان تأکید می‌شود.

○ کودکان احساس می‌کنند در مدرسه پشتیبان خاصی دارند.

○ کودکان (و خانواده‌های آنها) در ارزش‌یابی کیفیت ارائه‌ی خدمات، برداشت‌ها یا نظریات، دخالت داده می‌شوند.

□ **انتخاب و فعالیت:** منظور از این بند، توانایی کودکان (و البته بیشتر خانواده‌های آنان) در اثرگذاری بر نوع و سطح خدمات تدارک دیده شده است.

○ اولیا (و کودکان) در فعالیت‌های تصمیم‌گیری کودکستان دخالت می‌کنند و در شکل‌دهی تصمیمات مدیریتی و مربیان نقش دارند.

○ امکان انتخاب نوع خاصی از خدمات (بازی، غذا، فعالیت آموزشی و...) برای کودکان وجود دارد.

○ به کودکان زمینه‌هایی ارائه می‌شود که در آنها برای انتخاب، آزادی عمل دارند.

□ **موقعیت کاربر:** در این شاخص، بر میزان توجه و احترام به اولیای مراجعه‌کننده به کودکستان و کودکان همراه آنها تأکید می‌شود.

○ همواره ماهیت دوسویه بودن ارتباط و خدمات بین کودکان (و اولیای آنها) و کارکنان مورد توجه است.

○ به اولیا فرصت اولویت‌بندی برای دسترسی به کارکنان داده می‌شود.

○ قرارداد مکتوبی بین کودکستان و اولیای کودکان وجود دارد و در آن علاقه‌های کودکان (بر اساس استعدادسنجی از آنها و نظریات پدران و مادرانشان) و شرایط کودکستان، درج شده است.

○ در آموزش کارکنان کودکستان، به شیوه‌ی برآوردن نیازهای کودکان و تحقق حقوق آنان تأکید می‌شود.

نکته‌های پایانی

شاخص‌هایی که در این مقاله و براساس الگوی لاوری از آنها سخن رفت، در حد کلیات و بدون در نظر گرفتن شرایط و ویژگی‌های خاص هر یک از کودکستان‌ها و واحدهای پیش‌دبستانی هستند و به‌دلیل جلوگیری از

طولانی شدن بحث، از ورود تفصیلی و شکافتن ابعاد گوناگون هر یک از یازده عنصر و تهیه‌ی استانداردهایی براساس آنها برای یک واحد پیش‌دبستانی مشخص خودداری کرده‌ایم. امروزه برای هر یک از عناصری که از آنها نام بردیم، استانداردهایی طراحی می‌شوند و سپس این استانداردها، از راهنمایی‌های مبسوطی برخوردار می‌شوند.^۶

مدیران کودکستان‌ها و صاحبان امتیاز مؤسسات غیردولتی پیش‌دبستانی و نیز مسئولان و متولیان واحدهای پیش‌دبستانی در آموزش و پرورش و سایر ارگان‌ها، می‌توانند شخصاً، به شکل گروهی و یا با بهره‌گیری از مشاورانی آگاه، با در نظر گرفتن تعدادی از عناصر یازدگانه (یا همه‌ی آنها)، به تدارک سیاهه یا برگه‌ی واریسی (چک‌لیست) بر اساس آموزه‌های مدیریت کیفیت جامع اقدام کنند و براساس آن، نحوه‌ی عملکرد کودکستان را ارزش‌یابی کنند. در صورتی که فاصله‌ای بین ۷۰ تا ۸۰ درصد از شاخص‌های ارائه شده پوشش داده شود، می‌توان کودکستان را یک واحد پیش‌دبستانی در مسیر موفقیت تلقی کرد. البته باید در نظر داشت، شاخص‌ها و استانداردهای تدوین شده، باید از چنان شفافیتی برخوردار باشند که چنان‌چه اولیای مد نظر در آغاز این نوشته بخواهند از چند و چون کار کودکستان فرزندشان به درستی آگاهی داشته باشند، بدون کوچک‌ترین مشکلی، از عهده‌ی کار برآیند. در ضمن باید در نظر گرفت، تهیه‌ی شاخص و متعاقب آن استاندارد برای یک واحد پیش‌دبستانی، کاری است سهل و ممتنع که باید جوانب گوناگون آن را سنجید. البته بهتر است همراه با این کار، کودکستان ما از نوعی برنامه‌ریزی مدیریت راهبردی نیز برخوردار باشد. با توضیحاتی که داده شد، ضرورت بهره‌گیری از مشاوران آگاه تمام‌وقت یا پروژه‌ای در کار طراحی شاخص‌ها، تدوین استانداردها و برنامه‌ریزی استراتژیک واحدهای پیش‌دبستانی، به خوبی آشکار می‌شود.

زیرنویس

1. Lawrie

۲. برای آگاهی از روش‌های برقراری ارتباط با سایر کودکستان‌ها با مؤسسات آموزشی نگاه کنید به: مجدفر، مرتضی، مدرسه و کیفیت‌گرایی: مطالعه‌ی موردی شماره‌ی ۸، خواهرخواندگی مدرسه‌ای (صفحات ۱۱۱ تا ۱۲۰)، انتشارات مدرسه، چاپ اول، ۱۳۸۷.

3. Appraise

۴. نمونه‌ی معرف، نمونه‌ای است که تقریباً ویژگی‌های جامعه را داشته باشد. مثلاً نمونه‌های عملکرد کارکنان کودکستان باید در مجموع با کل عملکرد آنها هم‌خوانی داشته باشد.

۵. در مورد این شاخص، به نرخ حادثه در کودکستان توجه می‌شود. به عبارت دیگر، اگر حادثه‌ای یک یا چندبار رخ دهد، می‌توانیم بگوییم اتفاقی بوده و سطح معقولی از خطرپذیری وجود دارد. ولی اگر تعداد حوادث از حد خاصی بالاتر رفت، حتماً دچار روند (Trend) شده‌ایم. در علم آمار گفته می‌شود، اگر حادثه‌ای هفتبار رخ دهد، برای بار هشتم با احتمال ۹۹/۹۹ درصد رخ خواهد داد. در این حالت می‌گویید روند ایجاد شده است.

۶. به‌طور مثال، فقط توصیف استانداردهای حاکم بر فضای آموزشی مدرسه‌های عضو اتحادیه‌ی اروپا (که بر اساس استانداردهای ISO طراحی شده‌اند)، مجموعه‌ای مفصل مشتمل بر چندین و چند بخش ریز و درشت است که همه موارد مرتبط با فضای آموزشی در آن مشخص شده است. برای آگاهی بیشتر در این زمینه نگاه کنید به: مجدفر، مرتضی، مدرسه‌ی موفق، مدیر موفق، انتشارات بیک بهار، تهران، ۱۳۸۷ (چاپ دوم)، ضمیمه‌ی ۱، صفحات ۱۶۷ تا ۱۸۰.

منابع

1. Gann, N. (1999); Targets for Tomorrow's Schools, PA: Falmer Press.

۲. آقازاده، محرم، نگاهی به شاخص‌های مدرسه‌ی استاندارد، مجله‌ی رشد مدیریت مدرسه، سال دوم، شماره‌ی ۹، تابستان ۱۳۸۳.

۳. مجدفر، مرتضی، مدرسه‌ی موفق، مدیر موفق، انتشارات بیک بهار، تهران، ۱۳۸۷، چاپ دوم.

۴. عزیززی، فرگس، مهدکودکی برای تمام فصول، همشهری، خانواده، شماره‌ی ۹۰، ۸۷/۷/۲۷

۵. مجدفر، مرتضی، بسته‌ی آموزشی چیست؟ انتشارات چاپار فرزاتگان، تهران، ۱۳۸۶، چاپ چهارم.